

มนุษย์สร้างคำพูดขึ้นมา ชีตเขียนถ้อยคำลงบนแผ่นดินเหนียว ผืนหนัง ไม้ไผ่ และกระดองเต่า...

การค้นพบกระดาษและการพิมพ์ ทำให้หนังสือมีรูปลักษณะที่พกพาได้สะดวก และเผยแพร่ไปในวงกว้างอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ การพิมพ์ช่วยสถาปนาภาษาของแต่ละชาติให้มั่นคง ช่วยให้ภาษาของสามัญชนแพร่หลาย ทำให้คนอ่านออกเขียนได้เพิ่มสูงขึ้น และขยายวงกว้างออกไปนอกวงผู้นำและนักบวช

และแท้จริงแล้ว การพิมพ์หนังสือคือการเปลี่ยนแปลงอย่างถึงรากถึงโคน ทั้งทางความคิดและสังคม

พิ ม ๗ ค ำ

สำนักพิมพ์

ก่อตั้ง ค.ศ. ๒๐๐๐

ลำดับที่ ๒๖๙

ตำนานผีไทย

ผู้เขียน ส. พลายน้อย

พิมพ์ครั้งที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๓ สำนักพิมพ์น้ำฝน

พิมพ์ครั้งที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๒ พิมพ์คำสำนักพิมพ์

พิมพ์โฆษณาครั้งนี้ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ตามกฎหมายแล้ว

© สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗

ไม่อนุญาตให้สแกนหนังสือ หรือคัดลอกเนื้อหาส่วนหนึ่งส่วนใดเพื่อการสร้างฐานข้อมูล

อิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากสำนักพิมพ์และเจ้าของลิขสิทธิ์แล้วเท่านั้น

ISBN 978-616-500-021-5

ราคา ๑๕๐ บาท

บรรณาธิการเล่ม : ประวิทย์ สุวณิชย์

ออกแบบปก : เอกอนันต์ ศิริเลิศฤทัย รูปเล่ม : สิทธิพงษ์ เฉลิมกลิ่น

พิมพ์ที่ : บริษัทวี.พรินท์ (๑๙๙๑) จำกัด

เจ้าของ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา : บริษัทสตาปอร์นบุ๊คส์ จำกัด

กรรมการผู้จัดการ : วรพันธ์ โลกิตสถาพร

ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ : สัญญาลักษณ์ โลกิตสถาพร

บรรณาธิการบริหาร : ประวิทย์ สุวณิชย์ ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร : อุมพร สกุลบัณฑิต

คณะบรรณาธิการ : ประดับเกียรติ ตุมประธาน ตุลยา จันทร์ประเสริฐ

ปฏิภาณ หอนรงค์ศิริ สุชาติา ใจสุข อรชนก ขาวอุบล ศรัณย์รัชต์ เขียงไกรเวช

ผู้จัดการฝ่ายผลิต : ชีญาภัทร์ พองไชย์

ศิลปกรรม : อนุรักษ บัวกิ่ง สุพิน มาลัยทอง กฤษฎา รอดหลง สิทธิพงษ์ เฉลิมกลิ่น
ผู้จัดการฝ่ายขาย : กิ่งแก้ว ลิกะไชย ผู้จัดการฝ่ายลิขสิทธิ์ต่างประเทศ : สินธุ์ พรส่วงโรจน์

จัดจำหน่ายโดย : บริษัทสตาปอร์นบุ๊คส์ จำกัด

๑๘ ซอยลาดปลาเค้า ๖๓ ถนนลาดปลาเค้า แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ ๑๐๒๒๐

โทรศัพท์ ๐-๒๙๔๐-๓๘๕๕-๖ โทรสาร ๐-๒๙๔๐-๓๘๗๐

e-mail : info@satapornbooks.com, www.satapornbooks.com

พิมพ์
กระดาษเคลือบ
www.greenread.com

อ่านได้บน

คำนำ

ครั้งหนึ่งมีคนถามว่าเหตุใดเมืองไทยจึงมีผีมากกว่าชาติอื่นๆ ที่เขาถามนั้นหมายความว่าประเภทของผีหรือชนิดของผีที่มีชื่อเรียกกันต่างๆ บางชื่อก็พออธิบายได้ว่าเรียกตามเหตุที่ตาย เช่นผีตายโหง หมายถึงคนที่ตายอย่างผิดธรรมชาติ เช่นถูกรุม่า ผีตายห่า หมายถึงผีที่ตายด้วยโรคระบาด เช่นอหิวาตกโรค ทั้งสองอย่างนี้ถือเป็นการตายที่ไม่ดี มีคนกลัวกันมาก ถึงกับเอามาใช้แข่งกันว่า ขอให้ตายโหงตายห่า บางชื่อก็ไม่ทราบที่มาว่าเหตุใดจึงเรียกเช่นนั้น คำถามดังกล่าวผู้เขียนตอบไม่ได้ แต่พูดแบบเล่นๆ ว่าบางทีจะมีผีพเนจรจากประเทศอื่นเข้ามาปะปนด้วยกระมัง เพราะเคยอ่านพบว่ามีคนปล่อยผีเข้าไทย แต่นึกไม่ออกว่าหนังสืออะไร ถ้าเป็นเช่นนั้นก็แสดงว่าไม่ใช่ผีไทยแท้ๆ เพราะชื่อของผีบางตัวฟังไม่เป็นภาษาไทย ครั้นต่อมาภายหลังได้อ่านพบในหนังสือ *เที่ยวเมืองพม่า* พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ทรงอธิบายไว้ตอนหนึ่งว่า

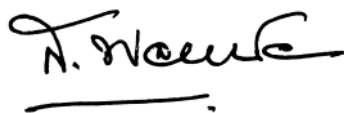
“พิเคราะห์การถือผีของไทยเราก็ดูคล้ายกับพม่า เชื่อกันว่ามีผีอยู่ทั่วทุกแห่ง ที่เป็นผีไม่มีศาลเรียกกันว่า ผีท้องถิ่นก็มี ที่เป็นผีมีคนนับถือสร้างศาลให้อยู่ยกย่องเป็นชั้นสูง เรียกกันว่า

เจ้าพ่อเจ้าแม่ เช่น เจ้าพ่อหอกลอง และเจ้าแม่ทับทิม เป็นต้น ก็มี
หากไทยเราไม่มีตำราอย่างมหาคิตะเมคะนีของพม่า หรือมีแต่
สูญสิ้นนานแล้ว

ความรู้เรื่องประวัติของเจ้าผีเหล่านั้นจึงสูญไป แม้เจ้าผี
เองที่ลืมนกันสูญไปเสียแล้วก็คงมีไม่น้อย การถือผีในเมืองไทย
แต่โบราณก็อาจจะมีวิธีต้องเป็นการใหญ่ ข้อนี้นี้มีเค้าเงื่อนอยู่ใน
กฎหมายเถียรเก่าตอนว่าด้วยพิธีเบาะพกวัตถุที่ฉลองในการทำ
พิธีนั้นเรียกว่า แม่ยั่วพระผี ดูทำนองเป็นเจริดผีเชิญขึ้นพระ
ราชนทรยานแห่แห่นเป็นการใหญ่”

บางทีจะเป็นเพราะตำราประวัติผีของไทยสูญไปในตัวเอง
ในปัจจุบันเรื่องราวของผีจึงไม่ชัดเจนและเรียกต่างๆ กันไป เมื่อ
รวบรวมจึงหาหลักฐานได้น้อยมาก เรื่องของผีที่รวบรวมไว้ใน
เล่มนี้ได้เขียนไว้นานมาแล้ว และตั้งใจจะเขียนเพิ่มเติมอีกแต่
ไม่มีเวลา จึงรวมไว้พอเป็นตัวอย่าง ส่วนเรื่อง “นางนากพระโขนง”
นั้น ได้เขียนให้คุณวาทิน ปิ่นเฉลียว เพื่อนผู้มีน้ำใจที่ต้องการ
ทราบความเป็นมาของเรื่องนางนาก และเป็นครั้งแรกที่ได้มีการ
เขียนในแนวนี้ แม้จะนานสิบปีมาแล้ว ก็เข้าใจว่าะยังมี
ประโยชน์อยู่บ้าง

ขอขอบคุณท่านผู้อ่านทุกๆ ท่านที่ยังสนใจเรื่องนี้

A. Wae

สารบัญ

คำนำ	๓
นำเรื่อง	๙
ภุต-เจตภุต	๒๗
ผี	๓๖
ผีกระสือ	๔๑
ผีกระหัง	๔๖
ผีกองกอย	๔๗
ผีกะ	๕๕
ผีกำเนิด	๕๕
ผีกุมารทอง	๕๗
ผีโหมด	๖๑
ผีจะกละ	๖๙
ผีชมบ	๖๙
ผีเขื้อ	๗๑
ผีตาโชน	๗๓
ผีตาแฮก	๗๕

ผีนํ้า	๗๘
ผีนางตะเคียน	๘๐
ผีนางธรณี	๘๘
ผีปอบ	๙๐
ผีปู้ตาและผีหลักเมือง	๙๘
ผีเป่า	๑๐๑
ผีพราย	๑๐๒
ผีโพง	๑๐๖
ผีฟ้า ผีแถน	๑๑๐
ผีแม่หม้าย	๑๑๒
ผีเรือน	๑๑๓
ผีอำ	๑๑๖
ปิศาจ-เปรต	๑๒๐

นางนากพระโขนง

๑. พระโขนงในอดีต	๑๓๗
๒. ภูมิหลังของนางนาก	๑๔๗
๓. นางนากในนิยาย	๑๕๘
๔. นางนากในภาพยนตร์	๑๗๐
๕. เรื่องจริงหรืออิงนิยาย	๑๘๑
๖. บทสรุป	๑๙๔
ภาคผนวก - แม่นากพระโขนงในสื่อต่างๆ	๑๙๘

นำเรื่อง

เรื่องผีเป็นเรื่องที่เชื่อถือกันมาแต่โบราณนานนักหนา ทุกชาติทุกภาษาล้วนแต่มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับผี ที่ขยันจดบันทึกก็มี เรื่องผีมาก ความจริงเมื่อแรกมีมนุษย์ก็คงไม่มีใครรู้จักผี เพราะ มนุษย์ยังไม่รู้จักว่าความตายเป็นอย่างไร และแต่ละคนก็มีอายุ ยืน ที่กล่าวเช่นนี้ก็เพราะตามคัมภีร์ไตรภูมิได้กำหนดไว้ว่า คนใน บุรพวิเทหะอายุ ๑๐๐ ปี จึงตาย คนในอมรโคยานทวีป อายุ ๔๐๐ ปี จึงตาย และที่สำคัญก็คือ คนเหล่านั้นถือศีล ๕ กันหมดทุกคน ถึงตายไปก็ได้ขึ้นสวรรค์เป็นเทวดากันหมด ไม่มีใครเป็นผีคอย หลอกเพื่อนมนุษย์ คนในยุคนั้นจึงไม่มีใครรู้จักผีอย่างที่เรา เข้าใจกันในวันนี้

บางตำราว่ามนุษย์คนแรกที่ตายคือพระยม พอตายก็ได้ ขึ้นสวรรค์ตามธรรมเนียมของคนดี แล้วภายหลังจึงได้รับ

ตำแหน่งให้มาเป็นเจ้าหนกร ในระยะแรกๆ ที่พระยมลงไปควบคุม เมืองนรานั้น ก็รู้สึกว่ไม่มิงานทำ เพราะคนยังไม่รู้จักตาย หรือ ตายน้อยเกินไป บางครั้งเมื่อให้ยมทูตมาเรียกตัว ก็ถูกมนุษย์ เกลี้ยกล่อมผัดเพี้ยนเสียบ้าง นราก็เลยว่างไม่มีผีไปอยู่

ต้นเหตุที่จะมีคนตายและมีผีนั้น มีนิทานพื้นเมืองของ อินเดียเล่าว่า มีหญิงคนหนึ่งพ่อแม่ตาย ต้องอยู่ตามลำพัง ต่อมา มีหนุ่มคนหนึ่งมาขอแต่งงาน แต่หล่อนยังไม่ตกลงขอผัดผ่อนไป อีก ๖ เดือน หล่อนได้ไปที่หลุมฝังศพพ่อแม่แล้วเรียกให้ลุกขึ้น มาพบ พ่อกับแม่ก็ขึ้นมาในรูปร่างคนเหมือนตอนที่ยังไม่ตายแล้ว ถามว่า “มาปลุกทำไม”

หญิงสาวก็ตอบว่า “ตอนนี้มีคนมาขอแต่งงานกับฉัน”

พ่อกับแม่ก็ตอบว่า “ก็ดีแล้วนี่ แต่งไปซิ” แล้วก็ให้พร พร้อมกับสั่งว่า “เวลายมทูตมารับใคร เจ้าจะแลเห็นเขาและเขา จะเชื่อฟังสิ่งที่เจ้าพูด”

เมื่อครบ ๖ เดือนตามสัญญาแล้ว หล่อนก็แต่งงานและไป อยู่ที่บ้านสามี แต่อยู่ได้ไม่นานเท่าไร สามีก็ป่วย ยมทูตก็มาเพื่อ จะรับวิญญาณ หล่อนแลเห็นยมทูตจึงขอผัดเวลาไปอีก ๓ เดือน

ยมทูตก็บอกว่า “ขึ้นทำอย่างนั้นพยายามก็ทำโทษฉันนะซิ”

หล่อนจึงแนะว่า “งั้นอย่าไปที่บ้านฉัน ฉันจะหาที่ซ่อนให้”

หล่อนมีความยออยู่ตัวหนึ่ง เขาของมันยาวห้าศอก หล่อน บอกกับมันว่า “ขอซ่อนยมทูตไว้ในเขาหน่อนะ”

ควายก็พูดว่า “ถอดเขาของฉันออก ให้ยมทูตเข้าไปในหัว

ของฉัน แล้วเอาเขาใส่เข้าไปไว้ตามเดิม”

หล่อนทำตามที่ควายบอก

เมื่อยมทูตไม่กลับไป พญายมก็กริ้วสั่งให้ตามหา เมื่อไม่พบก็ส่งยมทูตอีกตนหนึ่งไปรับวิญญาณของสามีหล่อนไปจนได้

นิทานเรื่องนี้คงต้องการจะบอกว่า การที่จะหนีความตายนั้นเป็นเรื่องยาก ถึงจะซ่อนยมทูตตนหนึ่งไว้ ยมทูตอีกตนหนึ่งก็มารับวิญญาณของคนตายไปจนได้ การตายจึงเกิดขึ้นแก่มนุษย์ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ครั้นเมื่อมีคนตายกันมากขึ้น คนที่อยู่ก็เริ่มสงสัยกันว่า คนที่ตายไปไหน เกิดมีผู้รู้ชี้แนะว่าไม่ได้ไปไหนหรอก ผังไว้ที่ไหนก็อยู่ที่นั่น นอนอยู่ในหลุมนานๆ เมื่อยขึ้นมาก็ลุกออกมาเดินเล่นอย่างนิทานที่เล่ามาข้างต้นก็แสดงว่าคนตายไม่ได้ไปไหน ยังอยู่ในหลุมที่ฝังไว้ และเวลาปรากฏตัวก็ยังอยู่ในรูปเดิม ส่วนคนใน ๒ ทวีปที่กล่าวถึงข้างต้น ตายแล้วขึ้นสวรรค์กันหมด ใครอยากพบก็ต้องบูชาบอกกล่าวกัน แต่ส่วนมากไม่ลงมาพบ ถึงลงมา ก็คงจำกันไม่ได้ เพราะอยู่ในเครื่องแบบเทวดา

อีกประการหนึ่งเมื่อตายไปแล้ว และขึ้นไปอยู่บนสวรรค์ก็อาจไม่ได้อยู่ในเพศเดิม มนุษย์ผู้หญิงตายไปแล้วอาจจะไปเป็นเทพบุตรในสวรรค์ ดังเช่นพระพุทธมารดาเมื่อสิ้นพระชนม์แล้วได้ไปเสวยพระชาติเป็นเทพบุตรสถิตในดุสิตเทวโลก เป็นต้น

การที่คนเริ่มรู้สึกกลัวผีขึ้นเป็นครั้งแรกนั้น คงเกิดจากศพที่แปรสภาพ ร่างกายน่าเกลียด ตาถลนลิ้นแลบ เน่าเปื่อย น้ำ

เหลือใจไหล ภาพอย่างนี้ก็น่าจะติดตาอยู่นาน ก่อให้เกิดความหวาดกลัวขึ้น นึกเห็นภาพเหล่านี้ขึ้นมาหลอกหลอน คนกลัวผีในลักษณะนี้มีมากกว่าอย่างอื่น ถ้ามาในลักษณะคนธรรมดาที่ไม่น่ากลัว ยิ่งเป็นผีสาวสวยก็ดูน่ารักไปเสียอีก อย่างนางวันทองตายแล้ว แต่ใจยังผูกพันอยู่กับลูกก็ไม่ไปเกิด คงเป็นอสุรกายอยู่ในโลกมนุษย์ เมื่อรู้ว่าพระไวยลูกชายจะไปรบกับพลายชุมพลจึงแปลงร่างเป็นสาวสวยอายุ ๑๕ มาขวางทางไว้ พระไวยไม่รู้เข้าไปเกี่ยว นางวันทองโกรธเลยกลายเป็นเปรตหัวขาดให้เห็น

วรรณกรรมของไทยที่มีผีเข้าไปเกี่ยวข้องมากที่สุดคือเรื่อง *ขุนช้างขุนแผน* เพราะขุนแผนเรียกผีมาใช้ได้ ถ้าจะว่ากันไปแล้วนิยายที่เกี่ยวกับผีเรื่องแรกน่าจะได้แก่เรื่อง *ขุนช้างขุนแผน* นั้นเอง และเป็นเรื่องผีที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อของคนเป็นอันมาก เช่นเรื่องกุมารทอง เป็นต้น คนก็ยังเชื่อถือกันอยู่จนทุกวันนี้

ความเชื่อเรื่องผีได้แผ่ขยายวงกว้างออกไป จนในที่สุดต้องแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือประเภทผีมีตัว ได้แก่ผีที่ชอบปรากฏตัว แสดงรูปโฉมใหม่ให้เห็นในลักษณะต่างๆ กับประเภทผีไม่มีตัวตน คือที่ไม่แสดงตัวให้เป็นที่รู้จัก แต่อาจบันดาลให้เกิดอะไรขึ้นได้ ผู้คนเกรงกลัวกันมากเหมือนกัน อย่างเจ้าตามศาล หรือเทพารักษ์ต่างๆ เป็นต้น

สิ่งที่ข้องใจและถามไถ่กันอยู่เสมอก็คือ ผีมีจริงหรือไม่ ผู้ที่เคยพบก็ว่าจริง ผู้ที่ไม่เคยเห็นก็ว่าไม่มี

ถ้ากล่าวกันตามหลักฐานก็มีเรื่องผีปรากฏอยู่ในพระราช

พงศาวดาร เช่น ในแผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดี ปี พ.ศ. ๑๙๓๐ จดบันทึกไว้ว่า เียนวันหนึ่งเสด็จมายังพระที่นั่งมิ่งมงคลภิเษก ทำมณ อีกแห่งหนึ่งว่าทำมณเตียร ซึ่งตายไปแล้วได้มานั่งขวางทางเสด็จอยู่แล้วหายไป

อีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ. ๒๒๔๐ พระเจ้าเสือขณะที่ดำรงตำแหน่งกรมพระราชวังบวร เกรงว่าพระเจ้าขั้วญ โอรสพระเพทราชาจะเป็นศัตรูราชสมบัติ จึงให้มหาดเล็กไปลวงมาทูลด้วยท่อนจันทน์ ซึ่งในตอนนั้นพระเจ้าขั้วญกำลังเสวยแตงโมอยู่ เมื่อสิ้นพระชนม์แล้วยังอาลัยอาวรณ์แตงโมที่เสวยค้างไว้ จึงไปกราบทูลพระราชบิดาว่า “ข้าพเจ้าจะขอพระราชทานผลอุลิตหวานซีกซึ่งเหลืออยู่นั้นเสวยต่อไป”

ผีหรือวิญญาณที่กล่าวไว้ในพระราชพงศาวดารของไทยค่อนข้างจะสุภาพนมนวล ไม่เหมือนผีที่ปรากฏในพงศาวดารรามัญซึ่งออกจะก้าวร้าว จะขอคัดมาให้อ่านสักตอนหนึ่งดังนี้

“ฝ่ายสมิงพระรามซึ่งรักษาเมืองวานอยู่นั้น ซี่ม้าม่าเฝ้าพระเจ้าสุโทธิธรรมราชาธิราชในกรุงหงสาวดีเมืองๆ เมื่อมานั้นแต่เวลาเช้า กลับไปถึงเมืองเวลาเย็นเป็นอัตราด้วยกำลังม้าอันรวดเร็ว อยู่มาวันหนึ่งเกิดโจรที่บ้านมะอิกาย ชาวบ้านทั้งปวงช่วยกันจับโจรได้แล้วผ่าอกเสียบไว้ที่นอกบ้านใกล้ทางเดิน หวังจะให้คนทั้งปวงเห็นเป็นอย่าง สมิงพระรามมาเฝ้าแล้วกลับไปเมืองเวลาจวนเย็น ไปถึงที่ตำบลเสียบโจรไว้นั้น ปีศาจโจรร้ายกำเริบจึงหลอน เรียกว่าเจ้าสมิงพระรามเอ๋ยขอซี่ม้าม่าด้วย

สมิงพระรามคิดชัดใจว่า ใครหนอมาเรียกชื่อเรานี้ จึง ขับม้าเข้าไปดู เห็นศพโจรซึ่งเสียบไว้นั้น รู้ว่าปิศาจหลอกก็โกรธ จึงร้องทวาดว่า เขาฆ่าผ่าอกมึงตายแล้ว ยังไม่ไปเกิดฤๅจึงหลอก ฎได้ ฎจะช่วยตัดหัวมึงเสียให้พ้นทุกข์ สมิงพระรามก็ชักดาบ ออกตัดศีรษะศพโจรได้แล้วผูกข้างม้าควบไป ศีรษะผินั้นก็แกว่ง ไปแกว่งมากระทบน่องเข้าก็กัดเอาสมิงพระราม สมิงพระรามจะ ทำประการใดๆ ผินั้นก็มิวาง สมิงพระรามโกรธหนักจึงเอาสันดาบ ต่อยศีรษะผิแตกตกลง แต่พนักผิสองซี่สามซี่หลุดติดน่องอยู่ จะดึงถอนเท่าใดก็มีออก สมิงพระรามไปถึงเมืองวานแล้วก็ให้ หมอปีศาจหมอโอสถมาแก้ไขรักษาก็มิหาย อยู่ได้สามวันก็ถึง อนิจกรรม”

เรื่องในพงศาวดารที่กล่าวมานั้นอาจจะไกลไป ในสมัยกรุง รัตนโกสินทร์ใกล้ๆ นี้เอง เจ้านายหลายองค์ก็เคยพบเห็น ใน หนังสือ ตายเกิด-ตายสูญ ของ “ว.ญ.ว.” (เข้าใจว่าจะเป็นสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์) ได้บันทึกไว้ดังนี้

“**พระศาสนโสภณ** (จตุตสโล) วัดมกุฏกษัตริย์ฯ เคยเล่า ว่าวันหนึ่ง (ยังไม่ได้ตัดถนนประชาธิปไตยไปข้างวัด) เวลากลางวัน (ดูเหมือนจะบ่าย) ท่านเองกับพระอื่นอีกหลายรูปได้ไปนั่งอยู่ ข้างโบสถ์ (ที่ทำอุโบสถ) ต่อจากข้างโบสถ์ออกไปมีกำแพงวัดแลมี ประตูที่ออกไปสู่ป่าช้าหลังวัด เวลาที่อยู่ที่นี่นั้นด้วยกัน ประตูที่ ออกไปสู่ป่าช้าซึ่งปิดอยู่นั้นเปิดเข้ามา แลมีหญิงคนหนึ่งเอามือจับ บานประตูผลักเข้ามาแล้วดึงกลับออกไป ทำเช่นนั้นหลายหน พระ

ศาสนโคภณเห็นแล้วจำได้ว่าหญิงนั้นเป็นคนที่ตายแล้ว เขานำมา ผังไว้ที่ป่าช้า ผ่านงูหมึกสำรับนั้น (เมื่อผังครั้งแรกนั้นผังลงในดิน ใส่โลงหรือไม่ ไม่ได้ถาม) พระรูปหนึ่ง (เห็นจะกล้าหนอย) ไปดูที่ ประตู ก็ไม่เห็นใครเลยรีบกลับกุฏิ

พระสังกัจจตุณ วัดตรีทศเทพ เคยเล่าว่า ในคราวหนึ่ง (ยัง ไม่ได้ตัดถนนไปทางหลังวัด) เวลากลางคืนมีเสียงร้องดังอยู่สูงๆ เสมอ คนข้างวัดแลคนในวัดได้ยินด้วยกัน ในคืนหนึ่ง พระสังกัจจตุณชวนพระ (ดูเหมือนคฤหัสถ์ด้วยจำไม่ได้แน่) หลาย คนด้วยกันไปดูในบริเวณที่มีเสียงร้องนั้น ในชั้นต้นเสียงนั้น ดังอยู่สูงแล้วค่อยต่ำลงๆ จนเห็นเป็นคนยืนพิงต้นไม้อยู่ พระสังกัจจตุณหาว่าเป็นคนที่เคยอยู่ในวัดนั้นชื่อคล้ายแต่ตายไปแล้ว เพราะลักไก่อวัดกินจึงตายไปเป็นเปรต (น่าจะพากันเข้าไปจับตัวดู ให้รู้ว่าเป็นอย่างไรแน่ แต่ก็ไม่มีใครเข้าไปจับดู ข้าพเจ้าทราบเรื่อง นี้ก็ต่อเสียงนี้หายไปเสียแล้ว จึงไม่ได้ไปพิสูจน์)

หม่อมเจ้าขจรปรีดี ในพระองค์เจ้าบวรวิสุทธีเมื่อผนวชอยู่ เล่าว่า เมื่อยังเป็นเด็กได้เข้าไปอยู่กับพระองค์เจ้าหญิงในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ ในวังหน้า (ดูเหมือนจะเป็นพระองค์ จันทรา จำไม่ได้แน่) ครั้งยังมีเจ้านายในพระราชวังบวรประทับ อยู่ ค็นวันหนึ่งพระองค์เจ้าพระองค์นั้นจะเสด็จไปเยี่ยมพระองค์เจ้าอีกพระองค์หนึ่ง (จำพระนามไม่ได้) ที่ประทับอยู่อีกตำหนักหนึ่ง ยังให้คนถือโคมลานนำแลมีคนตามเสด็จอีกหลายคน หม่อมเจ้าขจรปรีดีกับหม่อมเจ้ากมลฯ (มารดา) ก็ไปด้วย เมื่อไป

ต้องเดินผ่านพระที่นั่ง (อะไรจำไม่ได้) ไป พบผู้หญิงแก่คนหนึ่ง
ห่มผ้าขาวนั่งอยู่ข้างทาง คนถือโคมเอาโคมส่องดูก็เห็นด้วยกัน
หมด พระองค์เจ้าพระองค์นั้นทรงเรียกออกมาดั่งๆ ว่า ‘ยาย
จ้อยๆ’ แล้วก็เดินเลยไป หม่อมเจ้าขจรฯ เข้าใจว่าเป็นคน เพราะ
เห็นด้วยกันหมด ต่อมาภายหลังจึงทราบว่ายายจ้อยนั้นตายไป
นานแล้ว บัดนี้หม่อมเจ้ากมลฯ ก็ยังอยู่”

การที่คนตายมาปรากฏร่างให้เห็นนี้มีบันทึกไว้หลายเรื่อง
ด้วยกัน เช่น พระอมรฤดี (นารถ บุญเกียรติ) บันทึกไว้ว่า คุณ
ท้าวโสภานิเวศ (เล็ก ณ นคร) เป็นพี่สาวร่วมมารดากับพระ
อนุรักษโยธา (กลั่น บุญเกียรติ) แต่ต่างบิดากัน พระอนุรักษ
โยธาเป็นลุงของพระอมรฤดี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐ คุณท้าวโสภ
านิเวศเล่าให้พระอมรฤดีฟังว่าคืนหนึ่งคุณท้าวนอนอยู่ในมุ้งกลาง
ห้องพระโรงพระที่นั่งจักรี ในห้องพระโรงมีพวกคุณเฒ่าแก่และ
พวกข้าหลวงนอนกันเป็นหมู่ๆ ห่างๆ กัน รวมทั้งสิ้น ๘-๙ คน ที่
ห้องพระโรงเวลานั้นมีไฟฟ้าห้องพระโรงอยู่หน้าห้องพระบรรทม
มีทางเดินตามเฉลียงติดต่อทะลุไปหอบประชุม ทางด้านซ้ายมือคือ
พระที่นั่งราชกรัณฐสภา อีกด้านหนึ่งทางขวามือมีทางเดินไปออก
องค์มุขกลาง

คุณท้าวเล่าต่อไปว่าเมื่อท่านเข้านอนเรียบร้อยแล้ว พอจะ
เคลิ้มๆ ก็ได้ยินเสียง “ก็อกแก็ก! ก็อกแก็ก!” คล้ายมีคนเดินเอา
ไม้เท้าเคาะพื้นกระเบื้อง ท่านนึกสงสัยจึงลืมตาขึ้นดู แล้วท่านก็
ตกตะลึงตัวแข็ง เพราะร่างที่แลเห็นชัดเจนท่ามกลางแสงไฟฟ้า

เป็นร่างของคนอ้วนลำใหญ่ นุ่งผ้าแดงลอยชายหันหลังมาทางที่
ท่านนอนอยู่ และกำลังเดินเลี้ยวไปทางหอประชุมแล้วลับหายไป
คุณท้าวท่านแน่ใจว่าเป็นพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
อย่างแน่นอน เพราะทั้ง ๔ รัชกาลที่ล่วงมาแล้ว มีรัชกาลที่ ๓
เพียงพระองค์เดียวที่มีพระวรกายอ้วนลำอย่างนั้น

ผู้ที่เห็นในลักษณะนี้ยังมีอีก เช่น นายรอด ไกรฤกษ์ (พระ
สุนทรฯ) ซึ่งชอบพอกับพระอมรฤดี และที่ปกปิดกันมากก็คือ
เรื่องสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ สมัยที่ยังมีพระชนมายุเพียง
๕-๖ พรรษา ตามเรื่องราวขณะที่ทรงพระสำราญในการเล่นซ่อนหา
กันอยู่นั้น เป็นเวลาเกือบย่ำค่ำ แต่แสงอาทิตย์ยังส่องสว่างพอที่
จะยังทรงพระสำราญอยู่ และทูลกระหม่อมกำลังเป็นผู้อยู่โยง
จึงต้องค้นหาพวกหม่อมเจ้าที่ซ่อนอยู่ ขณะที่ทรงเหี่ยวคันหาอยู่
นั้น ทรงร้องโวยวายขึ้น

“ใคร! ใครเข้ามาที่นี่อีกคนหนึ่ง” ทรงเรียกพวกมหาดเล็ก
ให้จับตัวให้ได้ “พิลึกแท้ๆ ซุ่มซำเข้ามาทำไม เร็ว เร็ว ไปจับตัว
มาให้ฉัน”

หลังจากค้นหากันอยู่ และไม่มีใครเห็นคนแปลกหน้า
แปลกปลอมเข้ามา มหาดเล็กคนหนึ่งจึงทูลถาม “รูปร่างอย่างไร
พระเจ้าข้า”

“อ้วนๆ ใหญ่ๆ” ทรงยกพระหัตถ์ทั้ง ๒ ขึ้นประกอบ “แก่
แล้วด้วย นุ่งผ้าแดง เดินหายไปทางนี้แหละ” ทรงชี้ไปทางห้องมุข
ตะวันออก

เพื่อความแน่ใจพวกมหาเดเล็กก็เข้าไปตรวจอีกครั้งหนึ่ง ก็ไม่มีอะไรที่น่าสงสัย ทันใดนั้นทูลกระหม่อมทรงพระดำเนินไปถึงพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงหยุดยืนหนึ่งในพระอิริยาบถแสดงความจงน ทรงแหงนเพ่งมองดูพระบรมรูปอยู่สักอึดใจ ก็ทรงอุทานพร้อมกับชี้นิ้วพระหัตถ์ไปที่พระบรมรูปนั้น และรับสั่งอย่างไร้เดียงสาว่า “นี่แน่ะ...อิตาคนนี่แน่ะ!”

ทันใดนั้นพวกมหาเดเล็กซึ่งมีความสงสัยอยู่บ้างแล้วก็เข้าใจ เหตุที่เกิดขึ้นทันที รีบเชิญเสด็จ (อ๋ม) กลับไปส่งยังฝ่ายในเพื่อมิให้ทรงรับสั่งอะไรอีก

เรื่องนี้หวั่นพระยานิพัทธราชกิจ (อัน นรพัลลภ) ผู้ช่วยจางวางกรมมหาเดเล็กในรัชกาลที่ ๕ และหลวงเสวกวัชร (สงวน บุญเกียรติ) รับราชการสำนักสมเด็จพระพันปีหลวง เป็นผู้เล่าตรงกัน มีเรื่องกล่าวต่อไปอีกว่า เมื่อสมเด็จพระพันปีหลวงทรงทราบ ได้ทรงพระรำพึงว่า พวกเด็กๆ ไปวิ่งเล่นอีกทีก็เป็นที่กวนพระทัย หรือจะทรงระลึกถึงลูกๆ หลานๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง จึงแสดงพระองค์ให้ปรากฏ จึงทรงจัดพวงมาลัยและรูปเทียนส่งให้ข้าหลวงออกมาขอพระราชทานขมาอย่างเงียบๆ และทรงกำชับมิให้ผู้ใดพูดถึงเรื่องนี้ให้แพร่หลายออกไป*

นอกจากนี้ยังมีเรื่องที่เคยเล่าถึงคนตายมาปรากฏตัวให้เห็น เป็นเรื่องที่เขียนไว้เป็นหลักฐาน

* พระอมรฤดี, พระวิมูญานของรัชกาลที่ ๓

มืออยู่เรื่องหนึ่งที่รู้กันค่อนข้างจะแพร่หลายคือ เรื่อง วิญญาณของนายพันโท พระฤทธิธจักร (กรับ โฆชะโยธิน) มาเฝ้าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ก่อนอื่นขอแนะนำให้รู้จักนายพันโทหนุ่มคนนี้เสียก่อน

นายพันโท พระฤทธิธจักร (กรับ โฆชะโยธิน) เป็นคนจังหวัดสิงห์บุรี เกิดเมื่อปีวอก พ.ศ. ๒๔๒๗ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ เมื่อเรียนหนังสือไทยเบื้องต้นแล้วได้สมัครเข้าเป็นนักเรียนนายร้อยทหารบก จนสอบไล่ได้ชั้นวิชาสำรองราชการ จึงออกมารับราชการในกรมทหารบก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖

ชีวิตราชการได้ก้าวหน้ามาตามลำดับจนได้เป็นนายร้อยเอก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑

ถึง พ.ศ. ๒๔๕๔ ได้รับเลือกมารับราชการในกรมทหารรักษาวังของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในตำแหน่งผู้บังคับกองทหารรักษาพระราชวังดุสิต ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรมีบรรดาศักดิ์เป็นหลวงเพด็จสงคราม และเป็นราชองครักษ์ประจำเวร

ต่อมาได้เป็นผู้บังคับกองพันที่ ๒ ทหารรักษาพระราชวังซึ่งประจำอยู่ ณ พระราชวังดุสิต ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเลื่อนยศขึ้นเป็นนายพันตรี แลมีบรรดาศักดิ์เลื่อนขึ้นเป็นจมีนฤทธิธจักร

ถึง พ.ศ. ๒๔๕๙ ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเลื่อนยศเป็นนายพันโท และบรรดาศักดิ์เลื่อนขึ้นเป็นพระฤทธิธจักร แล้ว

ย้ายหน้าที่มาเป็นรองผู้บังคับการกรมทหารรักษาพระราชวัง

การรับราชการของพระฤทธิธจักรนับว่าเจริญก้าวหน้ารวดเร็วมาก ชั่วเวลาเพียงสิบกว่าปีได้เป็นถึงนายพันโท และบรรดาศักดิ์เป็นถึงคุณพระ เป็นการแน่นอนที่สุดที่อาจจะได้เป็นนายพล และมีบรรดาศักดิ์เป็นพระยา

ถ้าพระฤทธิธจักรจะไม่ป่วยถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๔๖๔ เมื่ออายุเพียง ๓๘ ปีเท่านั้นเอง

และเรื่องแปลกประหลาดได้เกิดขึ้นในวันนั้นตอนบ่าย ๔ โมงเศษ

พระฤทธิธจักรได้ถึงแก่กรรมขณะที่นอนป่วยอยู่กับบ้าน เมื่อเวลา ๑๖.๓๔ น. และในเวลาไล่เลี่ยกันนั้นเอง ท่านผู้นี้ได้ไปเฝ้าส่งเสด็จพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

เรื่องนี้พระอมรฤดีได้บันทึกไว้เป็นหลักฐานว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงเล่าให้บรรดาข้าราชการฟัง หลังเสด็จกลับจากเสด็จไปอาบน้ำศพเจ้าพระยาบดินทรเดชา นุชิต (ม.ร.ว. อรุณ จัตรกุล) เมื่อตอนบ่าย ๔ โมง วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๔๖๔ คือในวันนั้นทรงแต่งพระองค์ครึ่งยศเพื่อให้เกียรติแก่ผู้ตาย ได้ทรงรับสั่งเล่าว่า

“พอรถเคลื่อนออกจากชานพระที่นั่ง ข้าก็เอะใจ! เพราะมีนายทหารรักษาวังผู้หนึ่งยืนอยู่กลางสนามหญ้าหน้าพระที่นั่ง และกระทำความเคารพตามแบบทหาร ข้าพเพ่งดูก็จำได้ว่าเป็นพระฤทธิธจักร ผู้บังคับกองพันกรมทหารรักษาวังนั่นเอง

เพราะรูปร่างของเขาสูงใหญ่ผิดกับนายทหารรักษาวังคนอื่นๆ”

นอกจากนี้การแต่งกายของพระฤทธิธรรมาจารย์ทำให้พระองค์ทรงสงสัย เพราะตามประเพณีมีอยู่ว่า เมื่อพระเจ้าแผ่นดินเสด็จไปในราชการที่ใดก็ตาม บรรดาผู้มีหน้าที่ตามเสด็จตลอดจนทหารรักษาพระองค์ที่มีหน้าที่ประจำก็จะต้องแต่งกายตามอย่างพระเจ้าแผ่นดินทุกคราว ซึ่งจะมีแจ้งอยู่ในหมายเหตุของกระทรวงวังชัดเจน

แต่ในครั้งนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแต่งพระองค์ครึ่งยศ แล้วเหตุไฉนพระฤทธิธรรมาจารย์จึงแต่งตัวเต็มยศ ซึ่งเป็นการผิดระเบียบ ทำให้ทรงสงสัยอยู่ในพระราชหฤทัย

ในบันทึกกล่าวต่อไปว่า “ข้ากลับจากการอาบน้ำศพ เจ้าพระยาบดินทรฯ เป็นเวลาเกือบ ๑ พุ้ม เมื่อเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวเสร็จแล้วนอนดูแม็กกาซีน ครั้นจนเวลา ๑ ยาม ซึ่งเป็นเวลาที่จะต้องกินข้าว จึงได้เข้าห้องอาบน้ำตามเคย เมื่อข้าออกจากห้องอาบน้ำแล้ว ก็แต่งตัวเตรียมจะไปกินข้าว แต่พออย่างเข้าห้องเขียนหนังสือ ก็เห็นมหาดเล็กห้องบรรทมคนหนึ่งถือพานดอกไม้รูปเทียนมาถวาย พอเหลือบเห็น ข้าก็รู้ได้ทันทีว่า ข้าตายมาแล้ว ข้าหยิบซองหนังสือที่ใส่รวมมาด้วยนั้นเปิดออกอ่านดู พออ่านจบข้าขนลุกข้าหมดทั้งตัว”

“หนังสือนั้นเป็นหนังสือทูลลาตาย” รับสั่งด้วยพระสุรเสียงแก่มั่นและแผ่วเบา

เนื้อความในหนังสือที่กระทรวงวังส่งมาทูลเกล้าถวายมี

ดังนี้

“ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม
ข้าพระพุทธเจ้า นายพันโท พระฤทธิธวัจกร (กรับ โฆชะโยธิน)
ขอพระราชทานกราบบังคมทูลลาตาย วันที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ.
๒๔๖๔ เวลา ๔.๓๔ ล.ท. ขอเดชะ”

ดังนั้นจะเห็นว่าเวลาที่พระฤทธิธวัจกรถึงแก่กรรมตรงกับ
เวลาที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทอดพระเนตร
เห็นพระฤทธิธวัจกรแต่งเครื่องแบบเต็มยศยืนเฝ้าอยู่กลางสนาม
หญ้าพอดี!

เรื่องเกี่ยวกับวิญญานหรือภูตผีปิศาจนี้ ปรากฏว่าพระบาท
สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงประสบพบเห็นหลายครั้ง
ที่นับว่าสำคัญอีกเรื่องหนึ่งก็คือ **ท้าวหิรันยษุ** หรือ **ท้าวหิรันยพนา
สูร** มาเฝ้าขอเป็นราชของครุฑ มีจดหมายเหตุบันทึกไว้ดังต่อไปนี้

เดิมเมื่อปี ร.ศ. ๑๒๕ (พ.ศ. ๒๔๔๙) แต่ครั้งยังเป็นสมเด็จพระ
พระบรมโอรสาธิราช เสด็จพระราชดำเนินประพาสสมณทลพายัพ
เมื่อจะออกเดินทางจากอุตรดิตถ์ไปในทางป่า เวลานั้นผู้ที่ตาม
เสด็จพระราชดำเนินพากันมีความหวาดหวั่น เพราะเกรงกลัว
ความไข้และภัยอันตรายต่างๆ ซึ่งจะพึงมีมาได้ในกลางทางป่า จึง
ได้ทรงพระกรุณาดำรัสชี้แจงว่า ธรรมดาเจ้าใหญ่นายโตจะเสด็จ
แห่งใดๆ ก็ดี คงจะมีทั้งเทวดาและปิศาจฤาษีสูร อันเป็นลัษณะวิ
คยติดตามป้องกันอันตรายทั้งปวง มิให้มากล้ากรายพระองค์
และราชบริพารผู้โดยเสด็จได้ ถึงในการเสด็จครั้งนี้ก็มีเหมือนกัน

อย่าให้ผู้หนึ่งผู้ใดมีความวิตกไปเลย

ต่อ่นั้นไปมีผู้ที่ได้ตามเสด็จผู้ ๑ กล่าวว่า ผันเห็นชายผู้ ๑ รูปร่างล่ำสันใหญ่โต ได้บอกกับผู้ที่ผันนั้นว่า ตนชื่อหิรัญย์เป็น อสุรชาวา เป็นผู้ตั้งอยู่ในลัทธิมาปฏิบัติ ในครั้งนี้จะมาตามเสด็จ พระราชดำเนินไปในกระบวน เพื่อคอยดูแลระวังมิให้ภัยอันตราย ทั้งปวงอันอาจจะบังเกิดมีขึ้นได้ในระยะทางกลางป่านั้นมากล้ากราย พระองค์และราชบริพารได้

ครั้นทรงทราบความเช่นนั้น จึงมีพระราชดำรัสสั่งให้จัด ฐูปเทียนและเครื่องโภชนาหารไปเช่นที่ในป่าริมพลับพลา และ เวลาเสวยคำต่างๆ วันก็ได้ทรงพระกรุณาให้แบ่งพระกระยาหาร จากเครื่องไปตั้งเช่นเสมอ

ภายหลังคราวที่เสด็จพระราชดำเนินประพาสสมณทลพายัพ นั้น แม้จะเสด็จพระราชดำเนินไปแห่งใด ก่อนที่จะเสด็จจาก กรุงเทพฯ ราชบริพารก็ได้เคยพร้อมกันน้อมใจเชิญหิรัญย์อสุร ให้ตามเสด็จด้วย และโดยมากเมื่อเสด็จพระราชดำเนินไปโดย สวัสดิภาพแล้ว ก็พากันกล่าวว่า เพราะหิรัญย์ตามเสด็จไปด้วย บางคราวบางสมัยเมื่อเสด็จไปประทับอยู่ในหัวเมือง ถึงกับได้มี ผู้อ้างว่าแลเห็นรูปคนร่างกายใหญ่ล่ำสัน ยืนถนัดอยู่ใต้ต้นไม้ ไกลๆ ที่ประทับ และอ้างว่าได้แลเห็นพร้อมๆ กันหลายๆ คนก็มี

การที่มีผู้นิยมเชื่อถือในหิรัญย์เช่นนั้น มิใช่แต่เฉพาะในหมู่ ผู้ที่เป็นราชบริพารที่ตามเสด็จไปในกระบวน ทั้งข้าราชการฝ่าย เทศาภิบาลก็พลอยนิยมเชื่อถือไปด้วย การที่มีผู้เชื่อถือเช่นนี้ จะ

มีมูลหรือไม่อย่างใดก็ดี ทรงพระราชดำริว่า ธรรมดาคนโดยมากยังละเว้นความประสงค์ที่จะหาเทวดาฤาษณ์เป็นที่พึ่งคุ้มครองภัยอันตรายต่างๆ นั้นมิได้ขาดทีเดียว เมื่อมีที่นิยมยึดเหนี่ยวอยู่เช่นหิรัญยอสูรนี้เป็นต้น ก็มักจะทำให้เป็นที่อุ้มใจในการที่จะเดินทางไปในถิ่นกันดาร ถ้าแม่ใจดีอยู่แล้วก็มักจะไม่มีใครเป็นอันตราย เมื่อทรงพระราชดำริดังนี้ จึงได้ทรงตกลงคงเช่นหิรัญยอสูรต่อมา คือให้แบ่งพระกระยาหารเสวยจากเครื่องเช่นที่เคยทำมาแล้วครั้งเสด็จมณฑลพายัพนั้น เป็นธรรมเนียมต่อมาจนกาลบัดนี้

ครั้นปี ร.ศ. ๑๒๙ (พ.ศ. ๒๔๕๓) ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติแล้ว (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว) ทรงคำนึงถึงหิรัญยอสูรซึ่งนิยมกันว่าได้เคยตามเสด็จพระราชดำเนินมาหลายแห่งหน การเสด็จพระราชดำเนินในแห่งใดๆ ก็ได้เป็นไปโดยสวัสดิภาพและเป็นที่อุ้มใจแห่งราชบริพารทั่วไป จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ช่างหล่อรูปหิรัญยอสูรด้วยทองสัมฤทธิ์แล้วเสร็จสมบูรณในเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๓๐

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานจัดเครื่องสังเวยเช่นสรวงตามสมควรแล้วขอเชิญหิรัญยอสูรเข้าสิงสถิตในรูปสัมฤทธิ์นี้ และทรงขนานนามพระราชทานใหม่ว่า **ท้าวหิรัญยพนาสูร** มีชฎาเทริดอย่างไทยโบราณและไม่ทำเป็นเครื่องประดับยศสืบไป

ท้าวหิรัญพนาสูร ในพระบรมมหาราชวัง

รูปท้าวหิรัญพนาสูรดังกล่าวนี้สูงในราว ๑๐ นิ้ว ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ ณ พระที่นั่งกัณญสภาในพระบรมมหาราชวัง ยังมีการติดตั้งเครื่องสังเวททุกวันก่อนเวลา ๑๑.๐๐ น. และตามคำบอกเล่าของพระมหาเทพกษัตรสมุห (เนื่อง สาคริก) กล่าวว่าพระยานุศาสนจิตรกร (จันทร จิตรกร) เป็นผู้เขียนร่างรูปท้าวหิรัญพนาสูรตามพระราชดำรัส (อีกกระแสหนึ่งว่า ทรงพระสุบินเห็นรูปร่างของอสูรนั้น) และได้ปั้นแบบตามภาพร่างนั้น

พระมหาเทพกษัตรสมุหได้เล่าต่อไปว่าเคยมีรูปหล่อท้าวหิรัญพนาสูรประดิษฐานอยู่ที่หน้ารถพระที่นั่ง แต่จะหล่อขึ้นคราวเดียวกันกับที่กล่าวถึงนี้หรือเปล่าไม่ทราบ

อนึ่ง เมื่อทรงสร้างวังพญาไทแล้วโปรดให้หล่อรูปท้าวหิรัญพนาสูรขึ้นใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ ด้วยทรงต้องการให้ท้าวหิรัญพนาสูรเป็นเทพารักษ์ประจำวังพญาไท

เรื่องการหล่อรูปท้าวหิรัญพนาสูร เพื่อประดิษฐานที่พระราชวังพญาไท (ซึ่งเป็นโรงพยาบาลพระมงกุฎในปัจจุบันนี้) ผู้เขียนเคยอ่านในหนังสือเล่มหนึ่งตั้งแต่สมัยเป็นนักเรียน ในหนังสือเล่มนั้นเรียกว่าท้าวหิรัญธู ได้เล่าว่าเมื่อตอนที่ฝรั่งเศสนำรูปหล่อขึ้นตั้งบนแท่นนั้นได้ใช้เชือกลากลมผูกคอท้าวหิรัญพนาสูรชักรอกขึ้นไป

ขณะที่กำลังดำเนินการอยู่นั้นปรากฏว่านายช่างฝรั่งมีอาการท้อใจไม่ออก เมื่อไขว่คว้าไปมาทำให้คนตกใจกันมาก มีผู้เฉลียวใจคิดว่าอาจเป็นเพราะท้าวหิรัญพนาสูรไม่พอใจในการ

กระทำเช่นนั้นก็ได้ จึงได้จุดธูปกล่าวขอขมาลาโทษ เหตุร้ายก็สงบไป

เสียดายที่หนังสือเล่มนั้นหายเสีย ไม่เช่นนั้นก็จะทราบรายละเอียดอื่นๆ อีกมาก

เรื่องต่างๆ ดังได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นว่าเรื่องของวิญญาณหรือเจตภูต ตลอดจนอำนาจลึกลับอะไรต่างๆ เป็นเรื่องที่ไม่อาจจะพิสูจน์ให้เห็นได้ นอกจากจะบังเกิดขึ้นแก่คนใดคนหนึ่ง หรือมีผู้ประสบด้วยตนเองเท่านั้นจึงจะตอบได้ว่าจริงหรือไม่จริง

อย่างไรก็ตามไม่เป็นการบังควรที่จะลบหลู่สิ่งเคารพของ
คนเป็นอันมาก

[ภูต-เจตภูต]

คำว่า **ภูติ** ในภาษาไทยตามที่อธิบายไว้ในพจนานุกรม มีความหมายสั้นๆ ว่า น. ผีชนิดหนึ่ง ว. ซึ่งเกิดแล้ว, เป็นแล้ว แต่ ภูติในนิยายของฮินดูมีความหมายกว้างขวางมากคือหมายถึง ผี, ลูก เปรต และผีร้ายต่างๆ (ghost, imp, goblin) ในวิษณุปุราณะว่าพวกภูต (bhutas) เป็นพวกดุร้ายและกินของสด ในวายุปุราณะว่า แม่ของพวกภูตมีชื่อว่า โกรธา (โกรธ) และเป็นบริวารของพระคิเว ภูตเป็นผีร้ายที่อยู่ตามป่าช้าและสิงอยู่ตามต้นไม้ก็มี ตามร่างสัตว์ที่ตายแล้วก็มี

ชาวอาหรับเชื่อกันว่ามีพวกยิन्नซึ่งเป็นจำพวกเดียวกับภูต อยู่ในระหว่างเทวดากับมนุษย์ (ดูคล้ายกับอยู่ในระดับเดียวกับพวกวิทยาธร กิन्नร คนธรรพ์อะไรเหล่านั้น) เกิดจากธาตุไฟ อันบริสุทธิ์ผิดกับมนุษย์ซึ่งเกิดจากธาตุดิน แต่อาจจะทำบาปและ

ต้องการบุญกุศลเหมือนกับมนุษย์ ยินห์นี้กล่าวกันว่าเป็น วิญญาณแห่งพระเพลิง (ในภาษาอังกฤษว่ายินห์หรือจิ้น jinn หมายถึง ผี ปีศาจ เปรต)

นอกจากคำว่า ภูต ในภาษาไทยยังมีคำอีกคำหนึ่งเรียกกันว่า เจตภูต หมายถึงวิญญาณที่สิงอยู่ในตัวคน (สมเด็จฯ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงแปลคำว่าเจตภูตว่า ผีใจ ดูเป็นไทยๆ ดี) กล่าวกันว่าเจตภูตออกจากร่างได้ในเวลาอนหลับ

ในหนังสือเคล็ดลับของวิชาไสยศาสตร์ของอาจารย์เทพย์สาริกบุตร ได้อธิบายถึงเจตภูตไว้ว่า

“เจตภูตในร่างกายของมนุษย์เราทุกคนนั้น ยังมีกายพิเศษที่แฝงอยู่อีกกายหนึ่ง เป็นกายที่แลเห็นด้วยตาเปล่าไม่ได้ เจตภูตนี้แหละเป็นบ่อให้เกิดผีปิศาจขึ้น เจตภูตเป็นสิ่งที่แยกได้บางครั้ง บางคราว เช่น อย่างในเวลาหลับสนิท แต่การแยกออกไปของเจตภูตนั้น มิใช่แยกออกไปเลยทีเดียว ยังมีสายสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอยู่กับร่างกาย จึงสามารถดึงดูดกลับมาสู่ร่างกายได้ เช่น ในบางคราวที่เราอนหลับสนิท และเป็นเวลาที่เจตภูตแยกออกไปจากร่างกาย เผอิญเหตุการณ์ที่อะอะโครมครามขึ้นใกล้ๆ ตัว เราทำให้เรารู้สึกตกใจตื่นขึ้นโดยกะทันหัน เจตภูตต้องรีบกลับคืนเข้าสู่ร่างกายโดยด่วน ขณะที่เรารู้สึกตัวตื่นขึ้นนั้นจักปรากฏอาการหัวใจเต้นลั่นสะท้าน ทั้งนี้ก็เพราะเจตภูตรีบเข้าสู่กายโดยรวดเร็ว และกระทบกายเราอย่างรุนแรง เราจึงได้บังเกิดมีความรู้สึกเช่นนั้น แต่ถ้าเจตภูตจากกายโดยไม่กลับมาอีก นั่นก็คือ

ถึงเวลาที่ร่างกายจะแตกดับนั่นเอง

อันเจตภูตนี้เมื่อถึงเวลาร่างกายแตกดับไป โดยที่เกิดโรคภัยไข้เจ็บอย่างธรรมดา เจตภูตก็จะเคลื่อนออกจากกายและค่อยๆ สูญหายแตกดับตามไปด้วย เพราะเจตภูตที่ต้องจากไปเช่นนี้เป็นเจตภูตที่รู้ตัวอยู่แล้วว่าร่างกายจะถึงกาลแตกดับ แต่ถ้าหากว่าร่างกายเกิดอาการแตกดับขึ้นโดยกะทันหันเช่นที่เรียกกันว่า ตายโหง เป็นต้นว่าถูกล่าตาย ถูกรถยนต์ชนตาย การตายเช่นนี้เจตภูตมิได้มีเวลารู้ตัวมาแต่ก่อน เมื่อร่างกายมาเกิดอาการแตกดับขึ้นโดยกะทันหัน เจตภูตจำเป็นต้องผละออกจากร่างไปและก็เที่ยววนเวียนอยู่ บางทีก็ไปปรากฏให้คนเห็นดังที่เรียกว่าปิศาจ

เพราะฉะนั้นเราจึงมักได้ยินกันว่าคนที่ตายโหงนั้นเป็นผีดูมาก ส่วนคนที่ตายด้วยอาการเจ็บไข้โดยธรรมดาแล้วจะไม่ปรากฏว่าผีดูเลย เนื่องจากเจตภูตเป็นกายพิเศษอีกกายหนึ่งซึ่งแฝงอยู่ในกายธรรมดาเช่นนี้ ถ้าหากได้ฝึกฝนในเรื่องดวงจิตดีแล้วเราก็สามารถใช้เจตภูตทำประโยชน์ได้ เช่น บังคับเจตภูตให้ไปปรากฏในที่ต่างๆ ได้ตามที่ประสงค์ ความผันต่างๆ ที่บังเกิดขึ้นนั้น ทั้งทางด้านดีและด้านร้ายเกิดขึ้นจากเจตภูตเป็นมูลเหตุ”

เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องวิญญานหรือเจตภูตได้ดียิ่งขึ้น จะขอยกคำอธิบายของพระอมรฤดีซึ่งเป็นผู้ที่สนใจในเรื่องวิญญานมาให้อ่านต่อไปอีกสักนิด พระอมรฤดีได้เขียนอธิบายไว้ว่า

“วิญญาณของมนุษย์เราจะออกจากร่างได้ก็ต่อเมื่อเวลา
สิ้นลมปรานแล้ว กล่าวคือเมื่อถึงแก่ความตายอย่างหนึ่ง
วิญญาณนี้เรามักเรียกกันว่า **เจตภูต** ส่วนทางฝรั่งเห็นจะตรงกับ
คำว่า แอสตรอลบอดี้ (Astral Body) เจตภูตของเราเมื่อออก
จากร่างเดิมแล้ว อาจจะไปสำแดงร่างให้ผู้อื่นเห็นในที่ใดๆ ได้
ที่เราเรียกกันว่า **ผีหลอก**

เจตภูตจำพวกนี้เป็นพวกที่ไม่มีที่อาศัย จึงจำเป็นต้องเที่ยว
ไปเพ่นพ่านวนเวียนอยู่ก่อน จนกว่าจะพบที่อยู่ ร่างกายของเรา
ก็คือสถานที่พักของพวกเจตภูตนั่นเอง เมื่อสถานที่พักทำลายลง
กล่าวคือธาตุทั้ง ๔ ในร่างกายได้ดับสิ้นไป หมายความว่าถึง
อวสานแห่งชีวิตแล้ว เจตภูตจำเป็นที่จะต้องออกไปหาที่พักอาศัย
แห่งอื่นต่อไปอีก จนกว่าจะสิ้นเวรสิ้นกรรม

ในระหว่างที่เจตภูตรายใดยังไม่พบที่พักอาศัยและต้อง
วนเวียนอยู่นี้ จึงมักจะสำแดงร่างให้ปรากฏแก่ผู้อื่นได้พบเห็นใน
บางเวลา เขาเปรียบเทียบในเรื่องเจตภูตหรือวิญญาณของมนุษย์
เราว่าเหมือนกับคนที่มีบ้านอาศัยอยู่เดิมหลังหนึ่ง ครั้นอยู่นานมา
บ้านหลังนั้นเก่าแก่ทรุดโทรม จนจะพังอยู่แล้ว คนที่อยู่ก็จำเป็น
จะต้องตระเตรียมไปหาบ้านที่จะอยู่ใหม่ต่อไป เพราะเผื่อว่าถ้า
บ้านเก่าพังลงเมื่อใด ตนก็จะได้ไปอยู่ที่ใหม่โดยทันที ชื่อนี้ฉันใด
เจตภูตหรือวิญญาณของมนุษย์เราก็ฉันนั้น

คราวนี้สมมุติว่ามีมนุษย์อีกจำพวกหนึ่งที่บ้านถูกไฟไหม้
หรือถูกลมร้ายพัดพาเอาบ้านพังทลายลงโดยไม่รู้สีกตัวใน

กะทันหันเช่นนี้ คนจำพวกนั้นก็ย่อมจะต้องไปอาศัยตามบ้านญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงอยู่ชั่วคราว จนกว่าจะหาที่อยู่ใหม่ได้ หรืออาจจะต้องวนเวียนตากแดดตากฝนโดยไม่มีที่อาศัย ก็เคยมีอยู่เหมือนกัน

ตามที่ได้ยกอุทาหรณ์เช่นนี้ขึ้นมาเทียบก็เพื่อจะชี้ให้เห็นว่าร่างกายของมนุษย์เรา ถ้าหากเป็นโรคเรื้อรังมานาน หรือมีอายุมากๆ แล้ว มาถึงแก่ความตายลงเช่นนี้ ก่อนที่จะตายเจตภูตย่อมจะรู้สึกตัวแล้วว่าจะอาศัยอยู่ในร่างกายต่อไปอีกไม่ได้นาน ก็จัดแจงเตรียมเนื้อเตรียมตัวไปแสวงหาที่อยู่ใหม่ เพราะว่าถ้าเจ้าของร่างเดิมสิ้นลมปรารถนาลงทางนี้ก็จะได้เลยไปอยู่เสียที่ซึ่งได้หมายไว้โดยทันที เจตภูตประเภทนี้จึงไม่มีใครไปเที่ยวหลอกหลอนผู้ใด ถึงจะมีบ้างก็น้อยเต็มที และที่จะมีก็เป็นจำพวกมนุษย์ที่ห่วงทรัพย์สินที่ตนได้สะสมไว้มากมายในเมื่อยังมีชีวิตอยู่ หรือเกี่ยวกับเรื่องหึงๆ หวงๆ หรือมีความรักความพยาบาทอย่างร้ายแรง เป็นต้น

ส่วนมนุษย์อีกประเภทหนึ่งซึ่งตรงกันข้าม คือจำพวกที่ถึงแก่ความตายโดยปัจจุบันทันด่วน เช่น โรคอหิวาต์, ตกจากที่สูง, ถูกยิง, ถูกฟัน, ถูกฟ้าผ่า, ถูกรถทับตาย ฯลฯ เหล่านี้ ที่เรียกกันว่าตายโดยเอ็กซิเด็นไม่ทันรู้สึกตัวนั้นเปรียบประดุจบ้านคนที่ถูกไฟไหม้โหมลงทันที ฯลฯ ซึ่งจะทำให้เจ้าของบ้านต้องเที่ยววนเวียน หรือต้องอาศัยผู้อื่นอยู่ฉับใด เจตภูตภายในร่างของบุคคลที่ตายโดยเอ็กซิเด็น ยังไม่ทันจะเตรียมตัวหาที่อาศัยใหม่

ก็ย่อมต้องไปวนเวียนท่องเที่ยวอยู่ฉนั้นั้น เจตภูตจำพวกนี้จึงมัก
ลำแสงสว่างให้ปรากฏแก่ตาคนทั้งหลายบ่อยๆ เขาจึงกล่าวกันว่า
ผีที่ตายโหงแล้วมักดูฉะนี้

อีกอย่างหนึ่งวิญญาณของมนุษย์เราจะออกจากร่างได้เมื่อ
เวลาที่เรานอนหลับสนิท เราฝันเห็นอะไรต่างๆ นั้นก็คือวิญญาณ
หรือเจตภูตที่ออกจากร่างไปประสบสิ่งหนึ่งสิ่งใดตามเรื่องที่เรา
ฝันนั่นเอง วิญญาณที่ออกจากร่างโดยทำนองนี้ จะกลับเข้าคืนสู่
ร่างของเราได้ในขณะที่เรตื่นขึ้น

บางทีที่เราตื่นขึ้นด้วยความตระหนกตกใจ เช่น มีใครมา
ปลุกให้ตื่นด้วยความรีบร้อน หรือโดยเหตุเอ็กซีเต็นต่างๆ เหล่านี้
พวกนักปราชญ์ในทางนี้เขาอธิบายว่า ในร่างกายของเรานั้น มี
สายใยโยงติดต่อกับดวงวิญญาณ และจะดึงดูดเอาดวงวิญญาณ
หรือเจตภูตให้เข้ามาสู่ร่างโดยทันที ความดึงดูดที่กำลังเร็วเช่นนี้
จึงมักจะกระทำทำให้ใจคอของเราสั่นไปนานๆ ก็เพราะเหตุที่
วิญญาณถูกบังคับให้มาโดยตัวมันเอง

มีเรื่องที่ทำนผู้ใหญ่ได้เล่าต่อๆ กันมาเรื่องหนึ่งคือ มีชาย
๒ คนเป็นเพื่อนกัน นั่งจักตอกอยู่ที่ลานหน้าบ้านแห่งหนึ่ง แต่
เพื่อนคนหนึ่งนอนพักกลับไป ส่วนอีกคนหนึ่งยังนั่งจักตอกอยู่
ข้างคนที่นอนหลับ ทันใดนั้นคนที่นั่งจักตอกอยู่แลเห็นมดแดง
ตัวหนึ่งกำลังคลานไพล่ออกมาจากใบบูข้างหนึ่งของเพื่อนคน
ที่นอนหลับ ก็เห็นเป็นการอัศจรรย์จึงค่อยพิจารณาดู

เขาเห็นมดแดงตัวนั้นคลานออกจากหูแล้วค่อยๆ ไต่ไปตาม

เส้นตอกที่พาดอยู่ข้างตัวคนที่หลับและคลานต่อไป เพื่อนคนที่ตื่นอยู่นั้นก็สะกดรอยตามมดแดงนั้นไป มดแดงตัวนั้นจะเดินไปทางไหนก็คอยสังเกตตาม ไม่ยอมให้หลงตาได้ มดแดงเดินไปได้สักหน่อยก็พบรอยตีนควายซึ่งมีน้ำขังอยู่ และมีกิ่งไม้เล็กๆ หอดอยู่บนปากรอยตีนควาย เจ้ามดแดงเดินวนเวียนอยู่สักครู่ ก็ได้ตามกิ่งไม้ข้ามปากรอยตีนควายไป ต่อไปอีกสักหน่อยก็ไปถึงจอมปลวก ซึ่งอยู่ห่างจากรอยตีนควายประมาณสัก ๓-๔ วา มดแดงตัวนั้นได้เดินวนอยู่รอบจอมปลวกเข้าไปในรูของจอมปลวกแล้วกลับออกมา

ข้ากลับนี้รู้สึกได้ว่าเจ้ามดแดงเดินเร็วมากแต่ก็เดินตามทางเดิมั่นเอง พอถึงรอยตีนควายรอยเดิมก็ต้องเดินอ้อมไปตามขอบรอยเพราะกิ่งไม้ที่พาดอยู่เดิมได้ถูกลมพัดตกลงไปแช่อยู่ในน้ำ ครั้นเดินอ้อมพ้นมาแล้วก็มาถึงเส้นตอกเส้นเดิมที่อยู่ข้างตัวคนที่นอนหลับ แล้วไต่ตามเส้นตอกคลานเข้าหาคนที่นอนหลับไป

ทันใดนั้นคนที่นอนหลับก็ค่อยๆ พลิกตัวลืมหูลืมตาตื่นขึ้น เริ่มจิกตอกที่ค้างต่อไปและเล่าให้เพื่อนฟังถึงความฝันว่า เมื่อตะกี้ได้ฝันไปว่าไปเที่ยวที่แห่งหนึ่งแต่จำไม่ได้ว่าเป็นที่แห่งไหน จำได้แต่ว่าได้เดินไปเป็นหนทางไกลมาก และต้องข้ามคลองใหญ่ คลองนั้นมีสะพานข้าม พอข้ามสะพานพ้นไปแล้วก็เดินต่อไปอีก พบจอมปลวกจอมหนึ่งใหญ่โตมากคล้ายๆ ภูเขา จึงแวะเข้าไปดู เห็นทรัพย์แผ่นดินมากมาย ซึ่งอยู่ใต้จอมปลวกนั้น ตนจะเอาก็เอามาไม่ได้เพราะไปคนเดียว จึงต้องรีบกลับมาทางเดิม ตั้งใจ

จะมาบอกเพื่อนให้ไปช่วยกันชน แต่พอเดินมาถึงคลองได้เห็นสะพานหักเสียแล้ว จำเป็นต้องเดินอ้อมจนเหนื่อยหอบแทบแย่ จึงกลับมาได้

เพื่อนได้ฟังคำเล่าก็นึกประหลาดใจยิ่งขึ้นเป็นอันมาก เพราะเรื่องที่เล่านั้นตรงกันกับที่ตนได้เห็นและได้เดินสะกดรอยตามมดแดงนั้นไป ความจริงสำหรับจอมปลวกนั้นอยู่ห่างจากที่นั้งจักตอกประมาณ ๓-๔ วาเท่านั้น เมื่อคนที่หลับได้เล่าความฝันของตนจบแล้ว คนที่ตื่นอยู่จึงได้เล่าความตามที่เขาได้เห็น และได้สะกดรอยตามมดแดงตัวนั้นไปให้คนที่ฝันฟังโดยละเอียด เมื่อได้เหตุผลประกอบกันเข้าทั้งสองทาง เห็นว่าเป็นการที่น่าพิศวงมาก คนทั้งสองจึงไปที่จอมปลวกและเฝ้าจับชุดด้วยความสงสัย พอชุดลงไปใต้ฐานของจอมปลวกลึก ๑ คอกเศษก็พบไหใบหนึ่ง ภายในบรรจุเงินเก๋าๆ เต็มทั้งไห ชายทั้งสองจึงได้นำเอามาแบ่งปันกัน”

เมื่อได้อ่านเรื่องของเจตภูตตามที่อ้างมาข้างต้นนั้น ทำให้นึกถึงเรื่องที่ฝรั่งได้เขียนไว้เรื่องหนึ่ง เขาวามีชายคนหนึ่งนอนหลับไปและเกิดมีความกระหายน้ำ วิญญาณในร่างของจิ้งจกจึงออกจากร่างเข้าไปในหม้อน้ำเพื่อจะดื่มให้หายอยาก เจ้าของหม้อน้ำได้เอาฝาปิดหม้อน้ำไว้จิ้งจกจึงออกมาไม่ได้ ซึ่งหมายความว่า วิญญาณกลับมาเข้าร่างไม่ได้นั่นเอง และร่างนั้นก็คล้ายกับคนตายไปแล้ว แต่ขณะที่พวกเพื่อนๆ กำลังเตรียมจะเผาร่างของชายคนนั้นอยู่นั่นเอง ก็มีใครคนหนึ่งเปิดฝาหม้อน้ำออก จิ้งจกก็

หนีออกมาจากหม้อน้ำนั้นได้และกลับไปเข้าร่างชายคนนั้นทันที ทำให้พื้นมีชีวิตขึ้นมาอีก เมื่อเขาลุกขึ้นมาแลเห็นคนร้องไห้ก็ถามว่าร้องไห้ทำไมกัน คนเหล่านั้นก็เล่าให้ฟังว่านี่ว่าเขาตายไปแล้วและเตรียมจะเผา ชายคนนั้นก็บอกว่าเขาได้ลงไปบ่อลึกเพื่อจะกินน้ำ แต่กลับขึ้นมาไม่ได้ เพิ่งจะกลับมามีชีวิตรอดมาได้ เรื่องที่เล่ามานี้ก็คงจะเป็นเจตภูตนั่นเอง

ตามความเข้าใจทั่วไปของเรา ภูต ผี ปีศาจ ก็คือวิญญาณของคนที่ตายไปแล้ว และมาปรากฏกายในรูปร่างต่างๆ หรือแสดงอำนาจให้เกิดเหตุการณ์อะไรต่างๆ ทั้งที่เห็นตัวและไม่เห็นตัว แต่เมื่อพูดถึงคำต่างๆ เหล่านี้ในแง่ภาษาและความเชื่อถือนี้แล้ว ผี ปีศาจ เปรต ก็ยังแยกรายละเอียดออกไปอีกมาก ดังจะได้เล่าต่อไปตามลำดับ